

Apunts de saviesa prescindible

Quim Curbet

Calligraf

Apunts de saviesa prescindible
Quim Curbet

Edicions Cal·lígraf
Figueres, 2026

Primera edició — gener de 2026

La publicació d'aquesta obra
ha rebut el suport de:

Diputació de Girona

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL
Monturiol, 2, 1r 1a
17600 Figueres
Tel. (0034) 615 261 764
www.edicionscalligraf.com
info@edicionscalligraf.com

Correcció

Joan Riba Romeva

Disseny i maquetació

Plàcid Busquets

Impressió

DC Plus, Serveis Editorials

© del text

Joaquim Curbet i Hereu

ISBN

979-13-990459-6-3

Dipòsit legal

GI 1908-2025

Imprès en paper FSC

© d'aquesta edició

*Edicions Cal·lígraf, SL
Queda rigorosament prohibida,
sense l'autorització per escrit
dels titulars del copyright, la
reproducció parcial o total
d'aquesta obra per qualsevol
mitjà o procediment, incloent-
hi la reprografia i el tractament
informàtic. Les infraccions
d'aquests drets es troben sotmeses a
les sancions establertes a les lleis.*

Taula

NOTA INICIAL	11
L'apòstrof rosat	15
El molinet futurista	17
Blue-jeans	18
El Divendres Boig	19
El comunidor	20
Nit i boira	21
La vida secreta de James Thurber	22
La teoria del suc de llimona	24
Aquells moments d'estranya placidesa	25
La setmana del desregal	26
Del Rubicó al Ter	27
El bigoti de Hitler	28
Els contes de la Mare Oca	29
Sarajevo 1914	30
L'atiador de Wittgenstein	32
Com és ser un ratpenat?	34
Del Gòlgota al Puigsacalm	35
La foguera de les vanitats	36
La conjura dels necis	38

El dia de l'arròs	39
El padrí	40
Breu tractat de pogonologia	42
La inoïda història del senyor Bönickhausen	44
Els savis ens assenyalen el camí amb el dit més llarg	45
El telèfon	46
Records de Sildàvia	48
L'olor dels diners	49
Blanc	50
El xat que pensa	51
Sis de març	53
Fe de rates	54
Lördagsgodis	56
La Marxa Radetzky	58
El principi d'Anna Karènina	59
Viatge en automòbil	60
El lampista del cap de setmana	62
Als vells els va la roba gran	64
El perfum dels espàrrecs	65
Gabinet de curiositats dominical	66
Entre el dodecafonisme i la patafísica	68
Temps de metàfores	70
La resposta és 42	71
Morts absurdes	73
Al mig com el dijous	75
Fantasia	76
Ultima verba	78
L'art de tenir «palica»	79
La Terra no és plana, idiota!	81
El dia del muguet	82
Demà serà un altre dia	84

Els petits dictadors	85
La vila de la memòria	86
El mar de color de vi	88
És divendres, Charlie Brown	90
La peixera de l'esperit	91
Pensar amb els peus	92
Feliç qui, com Ulisses...	94
De puces, xinxes i reis	95
El camí de l'oest	96
El meu nom és Bond	98
La curiositat	100
Sobre els somnis, les utopies i les oportunitats	101
El cognom de la rosa	102
L'eternitat	104
El pop del compromís	105
Butlletes de saviesa	107
El mite del botó	108
La prudència	109
La solitud dels budells	111
Viatge a Ítaca	112
La tradició damunt del teulat	114
El nombre de Dunbar	115
El caos	117
El peix d'abril	118
Quan la felicitat comença pels peus	120
La banalitat de la burocràcia	121
Epitafi per unes ulleres	122
Indiana Jones, el Tresor de Príam i les cebes de Figueres	125
Stendhal, Virgili i les ales de les gavines	126
La paradoxa d'Oppenheimer	129
Jutges, màrfegues i altres xibòlets	131

L'elegància de la lletra i	133
Els pantalons vermells	134
El millor poble del món	136
Cap de grills	138
Les llàgrimes	140
Petjades de gat	141
V-mail	143
Carpe diem	145
El temps de les pomes	147
Germans de sang	149
Problemes de perspectiva	152
Oda als alls tendres	153
Sota l'herba hi ha el guix	154
El segon dia de la merla	156
El cigró de Ciceró	158
Retrat d'una ciutat amb tons de poma cuita	159
Els rucs de Schaerbeek	160
RMS Olympic, les aventures del vaixell misteriós	162
No fer nosa, no fer pudor, no fer llàstima	163
 EPÍLEG	 167

Nota inicial

*Demano perdó a l'arbre talat per les
quatre potes de la taula.*

*Demano perdó a les grans preguntes
per les petites respostes.*

WISŁAWA SZYMBORSKA

A vegades penso que anem arrossegant un pes excessiu de coneixements. Records mínims que apareixen en el moment més inoportú, dates i dades que només ens van servir circumstancialment, però que es neguen a abandonar-nos, notícies que vam llegir de reüll en un diari grapejat en la barra d'un bar, noms de persones que voldríem oblidar i tot un cúmul de curiositats que anem guardant en la vitrina polsosa de la nostra memòria.

Són coneixements inútils, completament prescindibles, dels quals no podem fer ostentació perquè no interessin a ningú, però que d'alguna manera ens van burxant incessantment a dins del cap. Abans, quan tots els homes portaven barret, de tant en tant l'aixecaven una mica en un gest de salutació —una barretada— que també servia, si més no, per a descarregar simbòlicament la closca d'aquest llast.

Només per a posar un exemple d'aquest bagatge sobrer, he de dir que sé des de molt jove el nom de soltera de la mare del comandant Tibbets, el pilot de la fortalesa

volant que va deixar anar del seu ventre la bomba atòmica que va assolir Hiroshima. Aquella dona es deia Enola Gay, que, al seu torn, portava el nom de l'heroïna de la novel·la *Enola; or Her Fatal Mistake* (1886), de Mary Young Ridenbaugh, i tot això ho sé perquè ho vaig llegir en el peu d'una fotografia on es veia clarament el seu nom pintat a la carlinga de l'avió. Amor filial...

I de què m'ha servit saber-ho? Ho he pogut lluir en una conversa de sobretaula? He guanyat algun concurs pel fet de saber aquesta resposta? No, no m'ha servit absolutament de res, si més no fins ara.

Però el més curiós de tota aquesta saviesa acumulada és que en conjunt, i vista de lluny, fa patxoca, sembla qui sap què. Tots aquests maons de coneixement inútil acaben construint una mena de llar confortable on ens podem refugiar durant les llargues nits d'hivern o en les no menys llargues nits d'estiu quan el veí decideix organitzar una festeta.

Tota aquesta sapiència a la menuda va saltant de neurona en neurona i ens produeix aquell estrany formigueig que ens manté vius i que ens tranquil·litza fins que ens adormim. Mentre els grans cervells pensen en les seves grans coses, nosaltres anem acumulant petites dosis de saviesa, com ho fan les formigues en el fons del seu catau. Ens consolem amb les nostres esquifides certeses i amb totes les petites respostes a qüestions que, de fet, ningú ens ha plantejat mai.

Potser ara que ja encaro el camí que em durà aviat cap a l'edat bíblica, que —per si no ho sabíeu— són tres vegades vint i deu anys més, ja és el moment per a anar deixant llast, però he decidit no fer-ho de mica en mica,

sinó reunir tot el que he pogut a dins d'una mena de bomba i deixar-ho anar damunt vostre.

Wisława Szymborska, poeta polonesa guardonada amb el Premi Nobel de Literatura l'any 1996, va ser reconeguda per haver escrit poesia filosòfica amb un llenguatge comprensible per a qualsevol persona, per la seva senzillesa. En un dels seus poemes demanava perdó «a les grans preguntes per les petites respostes». En el meu cas no es tracta de demanar perdó per res, sinó d'exhibir-ho sense pudor i amb orgull, amb el mateix orgull que sentia la senyora Enola Gay Tibbets pel seu fill.

L'apòstrof rosat

Tu ets molt de fer petons? A França no és una qüestió banal, allà el petó és una institució, com la *baguette* o el plat de formatges. Els francesos es petonegen, això ho sap tothom. El petó pot fer-se de moltes formes i en moltes parts del cos, amb diversos significats, en particular si es fa en públic, i encara és més particular si el petó el fa un francès o una francesa, això també ho sap tothom.

Tot i que alguns primats també presenten aquest costum de tocar quelcom amb els llavis, aquí parlarem només d'humans, d'humans francesos i també d'humans d'aquí.

«Però, què és un petó?», es preguntava Cyrano de Bergerac. «És un apòstrof rosat col·locat entre les paraules *t'estimo*.» I del primer apòstrof rosat del qual tenim constància històrica és el d'*Els amants d'Ain Sakhri*, una talla trobada en una cova a prop de Betlem que data de l'any 9000 abans de Crist. A partir d'aquell moment la cosa es complica, perquè la humanitat va començar a fer petons a tort i a dret, per causes i motivacions ben diverses.

Els romans ja distingien entre *oscula*, *suavia* i *basia*, d'acord amb les circumstàncies. En família es practicava aquest darrer com a gest de tendresa entre propers, el *suavia* era un petó de passió i l'*osculum* era el que s'intercanviaven els senadors per materialitzar les relacions d'igual a igual entre els membres del Senat. Fins i tot el dret romà tipificava el *crimen osculationis*, petons no desitjats entre persones del mateix rang social, un crim que ara es torna a recollir en el Codi penal alemany, article 177, paràgraf 1, núm. 3, i que sanciona si la persona besada se sent assetjada.

Tal com anem veient, això dels petons no és una cosa senzilla, de fet hi ha —com no podia ser d'una altra manera!— una ciència dedicada a l'estudi científic del petó, la filematologia, una mena d'ortografia dels petons que ens ajuda a posar els apòstrofs en el lloc adequat i, si cal, els punts sobre les is.

Hem de suposar que un dels maldecaps dels filematòlegs consisteix a ordenar i racionalitzar el tema del petoneig a França, un país on el costum varia ostensiblement de regió en regió. Tot i que un petó a cada galta és el costum més comú a tot l'Hexàgon, a la Provença se'n fan tres i a Nantes se n'intercanvien quatre, mentre que a Normandia és habitual saludar amb dos petons a cada galta, i la cosa es complica encara més, perquè aquesta organització departamental del petó no coincideix exactament amb la de la galta que s'ofereix primer.

Els gironins també tenim una característica que ens diferencia de la resta de mortals, i és que, com tothom sap, no es pot ser de Girona si no s'ha fet un petó al cul de la lleona. El que no especifica la norma és si ha de ser un simple bes, un morreig o un òscul; més aviat la filematologia el definiria com un petó negre o *anilingus*. L'Ajuntament va retirar ja fa temps l'escala que ajudava els visitants a facilitar-hi l'accés, per a evitar riscos i també per por que la lleona, un dia o un altre, apellés al Codi penal alemany.

El molinet futurista

A casa el cafè sempre ha estat un producte de primera necessitat, un ritual que jo continuo practicant quotidianament. La meva àvia cada dia molia el cafè abans de posar-lo a la cafetera, primer amb un molinet de maneta que ara seria una relíquia i temps després amb un estri elèctric, de baquelita negra, que feia un soroll eixorçador. Aquell soroll ha quedat com un record llunyà, perquè ara compro el cafè ja molt i envasat al buit. No sé si és bona idea, però a mi em sembla pràctic i no penso canviar aquesta manera de fer. Però la qüestió que vull comentar és una altra.

A finals dels anys setanta, quan l'àvia encara utilitzava el seu escandalós aparell, l'empresa alemanya Krups va treure al mercat un molinet elèctric inèdit, si més no pel seu disseny: la Coffina Super 223. Era com una mena de cilindre ovalat blanc amb un caixó de plàstic transparent amb forma de visera d'astronauta. Potser per aquesta raó els tècnics d'efectes especials de la famosa pel·lícula de ciència-ficció *Alien, el vuitè passatger* la van incloure juntament amb altres aparells a la cuina del *Nostromo*, la nau espacial on es desenvolupa l'acció. Però el molinet de cafè era tan futurista que també va servir per a un altre film de l'època, aquesta vegada una mica modificat i batejat com a Mr. Fusion: servia a un dels protagonistes de *Retorn al futur* com a reactor d'energia per a viatjar en el temps.

He de confessar que mai he tingut un d'aquests molinets Krups, tot i que la meva cafetera —una Alessi— sempre m'ha semblat com una mena de coet que em serveix

per a viatjar amb el cap dret i una dosi acceptable de cafeïna fins allà on em dugi el dia.

Blue-jeans

Dimarts és un dia de mercat a molts de pobles. Sota els plàtans de les rambles s'hi arregleren parades de menjar i de roba, i jo vaig aprofitar que hi passava per a comprar-me uns texans. Uns de normals, de talla quaranta-quatre, per vint-i-dos euros, que segurament portaré tot l'hivern i part de la primavera. Tot això no hauria estat possible sense la col·laboració de l'explorador venecià Marco Polo.

És sabut que Marco Polo, després de la seva tornada de la Xina, va caure en mans dels genovesos, que el van fer presoner entre 1298 i 1299. Mentre va estar a la presó, va dictar a un escriptor les seves aventures. Els genovesos, que eren gent intel·ligent, es dedicaven al mercadeig, sobretot de teixits de pana de cotó, que eren famosos en tot el Mediterrani i, després, més enllà. Aquestes teles de «Gènes» i també les molt semblants de Nîmes (anomenades *denim*), van arribar a la Califòrnia dels anys de la febre d'or, on un empresari jueu procedent de Baviera, Levi Strauss, va començar a produir uns pantalons que aviat s'anomenarien *blue-jeans*, és a dir, alguna cosa fonèticament semblant a «els blaus de Gènova».

Uns d'aquests són els que portava James Dean a *Rebel sense causa* i que m'he comprat avui, amb butxaques a les cantonades reforçades amb reblons, uns pantalons que podria haver portat Marco Polo del seu viatge i ens

hauríem estalviat tota aquesta història, perquè en una etiqueta hi diu clarament que estan fabricats en un país de l'Extrem Orient.

El Divendres Boig

Vivim en una època en què només es considera de bon to allò que ens arriba en anglès. Ens volen arraconar no ja en el provincialisme, sinó en el comarcalisme. Pretenen que ens avergonyim d'expressar-nos en català, i si no volem utilitzar la mediocre llengua dels madrilenys, com a mínim hem d'aprendre l'anglès, l'anglès americà, per descomptat, i tots els seus usos i costums.

El darrer dijous de novembre és el dia en què els americans celebren allò del Thanksgiving, el «Dia d'Acció de Gràcies», una festa que hem adoptat sense saber-ho traslladant-la al dia de Nadal. Però després d'aquest dijous arriba un divendres en què se suposa que les botigues ja han de liquidar els estocs. Els estocs dels regals del Thanksgiving! Posats a fer, no seria millor ajornar aquest dia a l'endemà de Reis i dir-ne «rebaixes de gener»?

Però no. Nosaltres i la resta del món hem de fer com els americans, suposo que és inevitable; així i tot, al Quebec, per exemple, han decidit anomenar el Black Friday en francès —cosa que ni a França fan— i dir-ne el «*Vendredi Fou*», el «Divendres Boig». Deu ser que ells encara recorden Jean Jaurès quan deia —potser en un altre sentit, però tant li fa— allò de «quan els homes no poden canviar les coses, canvien els mots».